

Մ Ա Ն Ե Ր Ա Ն Ի Ռ Ի Բ Ի

Գ Ի Տ Ն Մ Ա Կ Ա Ն Ի

Վիճակագրութիւն: Ռուսաց կայսերութիւն: Ռուսաստանը գտնուում է 54° 59' եւ 76° 59' հիւս. լայնութեան եւ 33° 47' 5' եւ 205° արեւելեան երկայնութեան մէջ՝ հաշուած Փերոյից. նրա ամենաընդարձակ տարածութիւնը հիւսիսից հարաւ 4585 վերստ է. իսկ արեւելքից արեւմուտը 40,060 վերստ. ամբողջ սահմանագծի երկարութիւնն է 85000 վերստ, որ իւր ծաւալով Եւրոպայից 2/3, անգամ մեծ է. նա կազմում է 1/3, մասը ամբողջ երկրագնդի մակերեսից եւ ամբողջ ցամաքի 1/3, մասը. ամբողջը 20659049 քառ. վերստ է:

Ռուսաստանը ունի 18 շրջան (область) 77 նահանգ (губернія) 2 քաժիւն (отдельн.) եւ մի փոքր շրջան (округ): Նահանգները եւ շրջանները բաժանուում են 792 գաւառների. քաղաքների թիւը հասնում է 4517-ի. ղզեակների, շէնների եւ գիւղերի թիւը 569,912. իսկ քնակներն են թիւը 424708780.

| Գաւ. վերստ.                                | Քնակներ.<br>թիւ. | Քնակների<br>ընդամենը<br>— քառ. վ.<br>— քառ. վ. |
|--------------------------------------------|------------------|------------------------------------------------|
| Եւրոպական Ռուսաստ. . . . .                 | 4858652          | 87400000 49 1/2                                |
| Սիբիր եւ Միջին Ասիա. . . . .               | 44256916         | 45380000 9 1/2                                 |
| Կովկաս եւ Անդր Կովկաս. . . . .             | 445254           | 7580000 47                                     |
| Նեւաստան . . . . .                         | 444873           | 8242880 75                                     |
| Փիւնիզիայի մեծ իշխ. . . . .                | 528295           | 2505900 7                                      |
| Խիւս եւ Բուխարա . . . . .                  | 250000           | 2850000 44                                     |
| Ժովերը (Ազովի Կասպից եւ Արալեան) . . . . . | 478069           | • • • •                                        |

Բ ո լ ը Ր ը . 20659049 424708780 • •

Եւրոպական Ռուսաստանի մէկ քնակի վրայ գալիս է 554 դիսեստին հող եւ 2,18 շետտեր (17 1/2 փուտ) հաց: Ամբողջ Ռուսաց կայսրութեան իւրաքանչիւր քնակի վրայ ընկնում է տարեկան—դեղին 12 կոպէկ, շաքար՝ 8 Ֆունտ, ծխախոտ 1,14 Ֆունտ, հարկեր 8 րոպի 45 կոպ. պետական պարտք 45 րոպի 66 կ. Նամակները, վնաս հըր՝ երկնքից 4 րոպի:

Ազգաբնակչութեան ցեղական բաժանումն հետեւեալն է՝ 1) Արիական ցեղ 88 1/2, այսինքն սլաւոններ 84 1/2, լիտովցիներ 5 1/2, գերմանացիներ 4 1/2, յոյներ, ռումիններ հայեր 1 1/2: 2) Սեմիտական ցեղ. հրեաներ 5 1/2: 3) Ուրալո—Ալտայեան ցեղ—Փիններ, էստներ, զերեաններ եւ այլն 4 1/2: 4) Թըքական ցեղեր 4 1/2:

Ազգաբնակչութեան կրօնները. 1) Յունադաւաններ 55 1/2: 2) Աղանդաւորներ 4 1/2: 3) Ստարոօրթոքացիներ 9 1/2: 4) Չանազան հերժուածողներ 4 1/2: 5) Լուսաւորչականներ 4 1/2: 6) Կաթոլիկներ 8 1/2: 7) Բողոքականներ 4 1/2, 8) Հըրեաներ 4 1/2: 9) Մարմատականներ 6 1/2: 10) Հեթանոսներ 1 1/2:

Ազգաբնակչութեան դասակարգական կազմութիւնը. 1) Տոմական ազնուականներ 1 1/2: 2) Ամենական ազնուականներ 4,1 1/2: 3) Հոգեւորականներ 4 1/2: 4) Բաղադրացի, գիւղացի 75 1/2: 5) Ձիւնուորականներ 5 1/2: 6) Օտար հաւատականներ 4 1/2: 7) Վերոյիշեալ դասակարգերից դուրս գտնուում են 1 1/2: 8) Տարուայ մէջ Ռուսաստանում ծնունդ են մօտ 5428844 մեռնում են մօտ 5594544, իւրաքանչիւր տարուայ ազգաբնակչութեան աճումը = 4554500 (առանց Փինիանդիայի):

Ռուսաց զօրքը—բացի պարստի եւ անկանոն զօրքից պատերազմի ժամանակ (հետեւեալն է. 4,125129 մարդ (հետեւակ 4,046489. հեծեալազօր 242704— ինժեներային բա-

ժինը 445374. ժանդարմներ 3,843 եւ այլն: Թնդանօթներ 5,624 եւ ծիքեր 539064. Խաղաղ ժամանակը 877658 մարդ է 1742 Թնդանօթների հետ: Ձիւնուորական ծախսը Ռուսաստանում հասնում է 250 միլ. րուբլու: Ռուսաց նաւատորմի ղեկ 794 (զբարակիւր նաւեր 45. կիսազբարակիւր 45. շոգե- նաւեր 296. առագաստաւոր 58. նաւահանգիստների նաւեր 568): Ազատ նաւատորմի ընկերութիւնը (Добровольный флотъ) ունի 8 արագընթիւց նաւ:

\* \*

Ա չ խ ա ր հ ս Ի հ ն ա գ ո յ ն մ ա տ ե ն ա ղ ար ա ն ը: Երբ սըր Առնստին Լայնարը, Կ. Պօլսի անգլիական դեսպանը, 4850 թ. ծննդարկից Նինուէի (հիմա Գուլյուշիք քաղաքը) աւերակների հետազօտութեանը գտաւ մի շատ երկար դարձիժ 27 մետր երկարութեամբ եւ 6 մետր լայնութեամբ:

Այդ դարձիժի բոլոր պատերը զարդարուած էին անվերջ 1/2, մետր լայնութեամբ կաւէ աղիւսի շերտով, որ ծածկուած էր արձանագրութիւններով: Այդ աղիւսները միատեսակ եւ մեծ չէին, ամենամեծները 25 սանտիմետր երկարութիւն եւ 12 սանտիմետր լայնութիւն ունին: Աղիւսները զանազանագոյն են. սեւ, կարմիր, կապոյտ եւ մանիշակագոյն:

Արձանագրութիւնները այնքան մանր են, որ առանց խոշորացոյցի անկարելի է կարդալ: Ուստի ենթադրում են, որ բարեխաղտ յայտնի էր ջրով լցրած ապակէ գնտակի գործադրութիւնը մարմինները մեծացնելու համար:

Շախօսները ուսումնասիրեցին այս գիւտը եւ ընդունեցին, որ դա ասորական Թագաւորական դիւանն է եւ Ասորականալի (Սարտանալալ) որ Թագաւորում էր 660 թ — 647 թ. Ք. Ա., կաւէ մատենադարանն է: Լայնարդի հրամանով ծառաները հազար զանազան բովանդակութեամբ արձանագրերով աղիւսներ պոկեցին, որոնց մէջ խօսուում է քերականութեան, պատմութեան, իրաւագիտութեան, դիցաբանութեան, քնագիտութեան, աստղաբաշխութեան եւ ցննադատութեան մասին:

Ամէն մի աղիւսին համար է դրած, այնպէս որ նման է գրքի թերթերի: Աղիւսները Լօնդօն ուղարկուելուց յետոյ, այնտեղ եղած վերաստուգութիւնից երեւաց, որ պալատ են: Դրանց մի մասը բանուորները գողանալով ծախել են զանազան Եւրոպական թանգարանների:

Այնուամենայնիւ քնագիրն ամբողջովին վերականգնուեց, շնորհիւ գտնուած պատճենների:

Յայտնի ասորագէտ Սմիտին շատ ժամանակ չէ յաջողուեց վերականգնել 12 աղիւսների քնագիրը, որ ամփոփում է իւր մէջ համաշխարհային ընդհանրի միջանկեալ պատմութիւնը. բացի դրանից նա վերականգնեց մի անձաւորութեան կենսագրութիւն, որի անունը դժբաղդաբար չէ կարելի որոշել, որովհետեւ գրուած է հարսով նշաններով: Բուն օրինակների հստակութիւնը միշտ դժուար է որոշել, անշուշտ մեր դարուց XVII դար առաջ եղած պիտի լինի, ուրեմն այս կաւէ գեղարարանը ամենահին գրադարանն է ամբողջ աշխարհում:

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Մ Ա Կ Ա Ն Ի

Տ ո լ խ տ ո յ ի ն ո Ր գ ր ու ա ծ ք ը: Մոսկուայի Ռուսաց Գրականութեան սիրողների ընկերութիւնը, Նորոքս հրատարակել է մի շատ հետաքրքրական ժողովածու. Պոլին, վերնագրով: Ժողովածուն պարունակում է իւր մէջ Ռուս ամենաընտիր գրագէտների ընկերութեան անդամների գրեւորածքները վիպական, պատմական եւ ցննական բովանդակութեամբ: Ժողովածուն խմբագրել է Մոսկուայի յայտնի Մօլիէնաբան Ալէկս. Նիկ. Վեսելովսկին: Այստեղ մենք գտնում ենք ի միջի այլոց Նիկոն Լեւ Տոլստոյի մի նոր գրեւորածքը «Երեք առական»: Այս առականքով յայտնի հեղինակը ուզում է պատասխանել իւր գրականական փիլիսոփայական կարծիքների հակառակորդներին եւ ցոյց տալ իր դաւա-



